ORUÇ ARUOBA

Zilif*

*SEL YAYINCILIK
GECEYARISI KİTAPLARI

2. BASKI

*SEL YAYINCILIK
Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

http://www.selyayincilik.com
E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:
Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat
Cağaloğlu - İstanbul
E-mail: siparis@selyayincilik.com
Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

*SEL YAYINCILIK: 150
Geceyarısı: 15
ISBN 978-975-570-154-7

ZİLİF
Oruç Aruoba

© Oruç Aruoba, 2002, 2013
© Sel Yayıncılık, 2002, 2013

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı
Teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Ocak, 2002
İkinci Baskı: Eylül 2013

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203
Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

ORUÇ ARUOBA

ZİLİF

ORUÇ ARUOBA

Erikli Dost Mektubu

Not: Bu metnin bütün yayın hakları Dr Filiz Ersel'e aittir; buradaki yayım da, kendisinden izin alınarak gerçekleştirilmiştir.
o.a.

[8 Ekim 1987] - (12 Mart 1988)
Ağustos 2001

Şimdi —
Zilif için

14 Temmuz [——]

Sevgili Kızım,

zorlukla yazıyorum. Elim rahatsız, titriyor.

Onun için, yazım çarpık-çurpuk oluyor. (Bu küçük defteri de kendim yaptım; sayfaları keserken o da biraz eğri-büğrü oldu.) Kusura bakma.

Yazdıklarımı şimdi okurken, beni iyice anlayabilecek konumda olacaksın — yıllar geçecek; büyüyeceksin. O zaman, bana küçükken beslediğin duygular, belki bir-iki anıya sıkışıp kalmış olacak; belki de, kocaman bir boşluğun incecik çeperleri durumuna gelecek; ama bu cılız anılardan onların anlamını çıkarabilecek yaşa gelmiş olacaksın; yıllar boyunca da, düşüne düşüne, çıkaracaksın. Bunu umuyor değil, biliyorum; çünkü sende, daha o yaşında bile, o anlamı kavrayacak gücü görmüştüm — yani, şimdi, görüyorum...

Anımsıyorsundur: Senin için, "Benim kızım insan olacak" demiştim. Sen, benim bu sözümü o anda beynine kazımış, ama yüzüme de hayretle bakmıştın — o hayretini anımsıyorsun, değil mi?

Evet, gururla, biraz da övünçle söylemiştim o sözü (babalar çocuklarından kendilerine pay çıkartırlar ya işte...); ama, yüzümde bir hüzün, bir üzüntü de görmüştün. Şaşırmıştın; pek bir anlam verememiştin buna.

Bugün anlamışsındır — anladığını biliyorum : o gurur ile o hüzün nasıl oluyor da birarada bulunabiliyorlar; biliyorsun.

İnsan olan insan pek az — bunu anladın bunca yıl sonra; bir de şunu: İnsan insan oldu mu, acı çeker. Bunları anlaman, senin insan olacağını gören Baban'ın gururlu üzüntüsü ile üzüntülü gururunu anlamlı kılmıştır sana.

Ama, bak, sana, şimdi, buradan, yıllar öncesinden, şimdi, sana, orada, yıllar sonrasında, şunu söylüyorum — bunu söylemek için yazıyorum: Ne mutlu sana ki, insan olmanın acısını çekebiliyorsun, bunca yıl da, çektin — ve ben, yıllar öncesindeki Baban, şimdi, orada, yıllar sonrasında bulunsaydım, yüzümde göreceğin, artık, üzüntü değil, yalnızca gurur olurdu.

Bu sözü niye söylediğimi de gayet iyi hatırlıyorsun, biliyorum — şunu da biliyorum ki, senin küçük kalbinde o gün meydana gelen çalkantıları, ben, o gün de, şimdi de, tamamiyle bilecek durumda değilim...

Sen, buluşabildiğimiz ender günlerden birinde, bana gelmiştin. Yaz başıydı; ben bahçede oturmuş rakı içiyordum; sen de —galiba mutluluktan— koşuşturup duruyordun. Sana, yarı şakayla, "Haydi bakalım — bana erik getir" demiştim. Koşup gitmiştin: Bahçede bir erik ağacı olduğunu biliyordun. Epey sonra (hatta, biraz daha gecikseydin, kalkıp sana bakmağa gidecektim), alı al, moru mor, kan-ter içinde geri gelmiştin : elinde bir külah: Manavdan, harçlığının son kuruşuna kadar vererek aldığın erikler...

Ağaçta erik yoktu; ama Baban senden erik istemişti... — Ne yapabilirdin ki...

Yapman gerektiği için yapabileceğini yapmıştın — işte seni insan yapan da bu.

Artık bu yaşa geldiğine göre, öğrenmişsindir; biliyorsun, biliyorum: Öyle 'insan'lar vardır ki, babaları onlardan erik istese, gidip, şöyle bir bakıp, "Ağaçta erik yok" diyebilirler. Böylesi 'insan'ları tanıdın, biliyorsun.

Ama sen — senin yapabileceğin çünkü yapman gereken tek birşey vardı: Baban'a erik bulmak... Hani masallarda vardı ya — bütün erikler "Kaf Dağı'nın ardında" olsaydı, o zaman sen de bir "Zümrüd-ü Ankâ kuşu" bulup, sırtına biner, yola koyulurdun...

Buna, seni öylesine etkileyene, ve o yaptığını yapmak istemeni sağlayana, onu yapacak gücü sana verene, "sevgi" adının takıldığını işitmişsindir, bol bol — herkes ondan sözeder; o "Erik yok" diyenler de kullanırlar bu sözcüğü. Ama biliyorsun; gidip erik aramayı sahiden isteyenler pek azdır — sahiden arayanlar daha da az... — Bulabilenler...

Aslında yalın birşeydi bu senin için: Öyle büyük sözcükler falan gerektirmeyecek, hatta, hiçbirşey söylemeyi gerektirmeyecek kadar yalın birşey:-

Baban senden erik istemişti — o kadar...

——Sana şimdi o kadar çok şey söylemek istiyorum ki, hiçbirini doğru-dürüst söyleyemiyorum...

Kusuruma bakma — yazım da gittikçe bozuluyor...

(Keşke bugün buraya gelmeyecek olsaydın — ama biliyorum ki geleceksin, ve beni o durumda göreceksin. Bu yazdıklarımı da bunun için yazıyorum: yıllar sonra, sen büyük bir insan olduğunda eline geçecek bu küçük defter — o zaman Baban'la ilgili birer canlı ama anlamı uçuk anı olarak kalmış bazı olayları — gerçi daha 'iyi' anlayacak değilsin; onları, zaten, gelişen anlayışınla yerliyerine oturtmuş olacaksın; ama — onları benim gözümden, benim o yıllar önce gördüğüm biçimde görebileceksin. Bir de, umuyorum ki, aynı bakış biçimi olduklarını göreceksin bunların. — Tabiî ben şimdi yazdıklarımı sonuna kadar götürebilirsem; elimin titremesi izin verirse buna...)

Biraz önce dışarı çıktım, yürüdüm, denize baktım. Pek o kadar hüzün vermedi bana, artık çıkıp gideceğim bu dünya.

(Çok garibime gidiyor, sana büyük bir insana söylenecek sözlerle yazmak; ama kendimi zorluyorum, seni o yaşında görmeğe, sana öyle yazmağa...)

Bu dünya pek fazla şey vermedi bana — hoş, ben de ona pek birşey vermedim ya...

Ama başlangıçta öyle değildi. Gençliğimde ben de coşkuyla, tutkuyla atılmıştım hayata; Annen'i sevmiş, işimde de başarılı olmak istemiştim. Sonra, biliyorsun, işimi de Annen'i de kaybettim — herşeyimi... — Peki nasıl oldu da bu hâle düştüm...

Sana anlatmağa çalışacağım — umarım anlarsın; çünkü bu anlatacağımı anlayabileceğinden pek emin değilim —, çünkü, belki ben de tam olarak anlamamışımdır ve anlatamıyorumdur...

'Coşku', 'tutku' dedim; bu duygularla, şunu isteyerek giriştim hayata: Tanınmak.

İnsanların, hele, yakınlarımın, beni tanıması, yaptıklarımı görmeleri, ne yaptığımı anlamaları. — Bak, sevmesi, saymaları demiyorum; amacım da, birçoklarının yaptığı gibi, kendisini şöyle şöyle göstermek, şu şu gibi görünmek, haketmediği bir sevgi bulmak, layık olmadığı bir saygı görmek, değildi. Beni ben olarak tanısınlar, bilsinler istiyordum. Gençtim, dopdoluydum; büyük işlere girişmek, gücümü sınamak, başarıya ulaşmak istiyordum. Bunları yaparken de, nasıl bir kişi olduğum ortaya çıksın, gözüksün istiyordum — işte, etrafımdakiler de bu kişiyi, bu "ben"i görsünler, kişiliğimi anlasınlar istedim. Sahici olmak; sahiden anlaşılmak, tanınmaktı, istediğim.

Ama beni tanımalarını en çok istediğim kişiler, beni en çok yanlış anlayan kişiler oldular.

— Bak, sakın sen de yanlış anlama: Sızlanıyor değilim, hiçbirşeyden yakınmıyorum. Davacı değilim dünyadan. Bunları yalnız senin için; şimdi, sana, yazıyorum — başka kimseye söyleyecek sözüm yok.

İşte, hep buydu olan: Annen beni gerçekten sevdi, biliyorum; ama neydi bu 'sevgi' — onun yalnızca daha önceden edinmiş olduğu bakış biçimlerine verdiği addı. Beni, hep, ya yanlış anladı, ya da hiç anlamadı. Beni hiçbirzaman sahiden ben olarak göremedi ki — o zaman kimdi Annen'in 'sevdiği'?... Bende ben olmayan birini —hatta birşeyleri— 'sevdi'; sonra, beklediklerini bulamadıkça, duyguları —o sevgi'si— nefrete dönüşmeğe başladığı zaman da, ne yazık ki, gene, ben değildim nefret ettiği kişi... Beni tanıyarak, bilerek, görerek; sahiden ben olan benden nefret etseydi, inan, sevinirdim buna.

Öyle olmadı.

Toplum da öyle: Benden hep önceden konmuş kalıpların içine girmemi istediler. Benden, ben olarak, belirli bir görevi üstlenmemi isteselerdi, sorun olmazdı — benim istediğim de zaten buydu. Ama, benim o görevin kendisi durumuna girmemi istediler. Benim bambaşka bir kişi olmamı bile değil; sanki kişiliksiz birşey olmamı — sanki cansız, düşüncesiz birşey, bir alet, bir makina...

Dünya benden ben olmamı istemedi.

Beni ben olarak tanımadı.

Ben de sırtımı döndüm işte, bu dünyaya — gerisini biliyorsun; şimdi, artık, öğrenmiş olacaksın.

Sırtımı dönüp nereye gittiğimi de biliyorsun : toplumun, benim gibi, kıyılarına sürdüğü insanların arasına... Bir kez seni bile o insanların arasına sokma cesaretini göstermiştim. Anımsıyorsundur şimdi: Hani o çok boyalı 'teyze'ler; o sıra sıra masalarla dolu, gündüz vakti karanlık salon; sana garip gelen, tanımadığın kokular...

Bir de, heyecan içinde, korkudan tiril tiril o genç 'teyze'yi hatırlıyorsundur. Ve onun için söyleneni: "Dostu gelecek de...". "Dost"u gelecek diye korkudan titreyen bu insana hayretle, anlayamadan bakmıştın. "Dost" sözcüğünün böyle bir anlamda kullanılmasını yadırgamıştın: İnsan "dost"u gelecek diye korkar mıydı hiç?...

— Bugün, sözcüğün bu yananlamını da biliyorsundur artık; bir de şunu : bu sözcüğün sözümona 'düz' kullanıldığı yerlerde nasıl bir sahtelik taşıdığını. İnsanların, "Çok yakın dostumdur" dedikleri kişilerle ilgili neler yapabildiklerini — ve neler yapmayabildiklerini, parmaklarını bile kıpırdatmaya yanaşmayabildiklerini, biliyorsun. — Bu da bir başka erik hikayesi...

Oysa o genç kadının korkusu sahte değildi; sahiciydi. Belki, o zaman, denebilir ki, o korktuğu kişiyle ilgili sahici bir duygu duyduğuna göre, onun ile sahici bir ilişkisi de vardı.

Sen, "dost" sözcüğünü kullanan kaç insanda sahici bir duygu gördün, şimdiye kadar? (Umuyorum benim gördüğümden daha fazlasını görmüşsündür...)

İşte, o insanların arasına gittim ben de, toplumdan çıkıp. Sahici tanınmayı orada buldum mu — bilmem : kendimi aldatma eğilimim güçlü olunca, bu soruya "Belki, bazen" diyebiliyorum —; ama, inan bana, sahici insanlar tanıdım orada, sahici ilişkilerim oldu. Bunlar, toplum indinde 'geçerli' ilişkiler değildi, biliyorum — ama, hiçbir 'geçerli' ilişkinin olamadığı kadar —hatta olamayacağı kadar— gerçek, sahici idiler. Ben de toplumun geçerli saydığı ölçüler içindeyken hiçbir zaman olmadığım kadar sahici oldum, orada, o insanlar arasında.

— Garip işte: Beni tanımaya en çok o 'tanınmayan'lar yaklaştı...

Gene de; evet, doğru : bir anlamda kaçtım, kaçıyorum şimdi de — bu da belki güçsüz olduğumu, yetersiz ve korkak olduğumu gösterir. Başarısız oldum. Bugün, yakınlarımın gözünde de, toplum indinde de, yersiz bir 'düşkün'üm. Biliyorum.

Ama düşün: Nedir ki 'başarı' — ne olabilirdi ki benim başarım, ben o koşullara boyuneğip, toplum içinde bana gösterilen yeri alsaydım? Bir ikiyüzlülük, bir sahtelik, bir aldatmaca olurdu bu 'başarı' — 'ben'im, ben olmadan, hatta benliğimi bir kenara atarak, kişiliğimi çiğneyerek elde ettiğim birşey. Karşılığında kim olduğumu verdiğim bir 'kimlik'...

Bunu kabul etmedim. — Şunu bilmeni istiyorum: Pişman değilim; hiç de pişman olmadım. Ama şunu da bil ki, öyle gururlu falan da değilim — olamadım: Kendimden hiç nefret etmedim; ama bir türlü beğenemedim de kendimi. Çok acı çektim, ama başkalarına da çok acı çektirdim — bu da insanın gururlanabileceği birşey değil pek... Kendimi haklı görüyor değilim; ama kendimi savunuyor da değilim — hele yargılamayı hiç beceremiyorum, kendimi de dünyayı da...

— Dünya ne ise oydu; ben de ne isem o oldum — uyuşamadık. Hepsi bu.

— Bazen, bütün bunlara geri dönüp baktığımda, birşey düşünürüm : acaba bazı şeyleri başka türlü yapamaz, yaşamımı farklı bir biçimde yaşayamaz mıydım — daha az acı çekip, daha az çektiremez miydim...

Bilmiyorum.

Belki.

Belki de değil.

— Ama şunu biliyorum: Yaşam tek seferliktir. Bir kişi de, kim ise odur. Ben de ancak öyle, yaşadığım gibi yaşadım; başka türlü yapamazdım. — Başka türlü yapabilmeyi ister miydim... Sanıyorum, Hayır — peki o zaman, bütün bunları yeniden yaşamak durumunda kalsaydım, bunu ister miydim... Sanıyorum, Evet.

Çünkü, işte, başka, olduğumdan farklı bir kişi olmak istemezdim — bütün yoksunluklarımla, kusurlarımla, bozukluklarımla, ben benim... Yaşamım da böyle olacaktı; zaten de, öyle oldu...

Şimdi artık tek bir amacım var; bu da, gerçekleşmesi için benim yaşıyor olmamı gerektiren birşey değil:-

Senin beni tanıman.

Biliyorum, aklında kalacak o bir-iki anı, yıllar geçtikçe; sen, Annen'i, toplumu, insanları tanıdıkça, onlarda göreceklerinin çerçevesi içinde anlamlanacak; sana, yavaş yavaş, Baban'ın sahici kişiliğini gösterecek. — Aslında benim bunları şimdi yazmama gerek yoktu; bunu da biliyorum.

Bu yüzden, bu küçük defter sana 'hayatın ortası'na geldiğinde ulaştırılacak. Sen de, burada yazdıklarımda, zaten çoktandır bildiğin şeyleri bulacaksın. Bu mektup hiç de yeni birşeyler anlatmayacak sana; ama, herhangi birşeyi de doğrulamayacak.

— Zaten boşuna bütün bu yazdıklarım...

Yalnız...— —

Evet, işte, yalnız, şu: Beni tanıyacaksın...

Başka birşey istememiştim ki zaten, yaşamım boyu...

— Garip değil mi : şimdi, yaşamım boyu isteyip de elde edemediğim birşeye, şimdi, öldükten yıllar sonra, kavuşmak...

Artık hazırlanmalıyım.

Sen geleceksin biraz sonra buraya, bir tuhaflık, bir karışıklık göreceksin — olup-bitenden de pek birşey anlamayacaksın. Ancak yıllar sonra aydınlanacak bu son anının anlamı; öteki, o daha eski anılarla birlikte.

O zaman, şimdi, sen herşeyi anladıktan sonra eline geçecek bu satırlar: Neyi anladığını anlayacaksın.

Tanıyacaksın.

Seni şimdiden öpüyorum,

Sevgili Kızım

benim——

Baban.

[————]

Oruç Aruoba'dan
'mürekkep = kan'
denklemine yaklaşan
bir mektup-kitap:

Bir sonraki gece
olmayabilecekken,
bıcak sırtında yazılmış,
bıçak gibi bir metin.

